

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<p>Előfizetési díj: Egész évre 4 frt. Félévre 2 „ Negyedévre 1 „</p>	<p>A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják.</p>	<p>Ugyanazon a szellemi részről illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelő- dés” szerkesztőségének Gyulafehérvára a várhoz küldendők.</p>
---	--	--

Lelki öröklés.

Felméri ugyan föl nem találta, de a magyar pedagógiában ő szólaltatta meg legelőször a pedagógiai darwinismust a lelki öröklésről. Angolok voltak mesterei: Bain, Bagehot, Baneroff; a francziák közül Ribot; a németek között eddigelé még nem talált oly nevelőt, ki a zoologiai darwinismust az erkölcsi térre, az önelhatározás és emberi eselékves terére akarta volna átalvinni.

És ennyi meg ilyen név neki elegendő arra, hogy megrontsa tanításával a magyar növendék józan eszét, ép erkölcsi érzékét, megmételtyezze vele azt a tanárságot, melynek vezető kezeire kerülnek a magyar társadalom leendő nemzedékei!

Felméri különben annyira szerelmes e hypothesiséba, hogy meg nem elégszik a neveléstanában megírt hozzávetőségekkel, de felolvasások, előadások útján is terjeszti materialisztikus nézeteit.

Mert mi egyéb a lelki öröklés — nyers materialismusnál? Hiába affectálja a kálvinista pedagógusok idealismus szeretetét, a ki nem átallja kimondani a lelki öröklés lehetőségét, az nem irtózik a materialismus erkölcsi, sociologiai végkövetkezményeitől sem.

Ha az ember a talentumot, a geniet, jó és rossz hajlamait és tulajdonságait szülőitől örökli, akkor nincs szabad akarati elhatározás, nincs tehát erkölcsi beszámítás sem. Akkor igaza van Topinard anthropologusnak és Lombroso olasz physiologusnak, hogy az ember lelki tekintetben is csak oly dresszírozható állat, a minő teste tekintetében. Minden ember e theoria szerint az előrement szervezetek utolsó produktuma, lelkét ép úgy befolyásolják elődjének lelki tulajdonságai, mint a hogyan szomatikus tulajdonságai elődjének fizikai alkotásától függők.

A gyilkos a rossz hajlamok összegezéséből fej-

lődik szükségképpen gyilkossá, a nagy talentum a kedvező tulajdonságok fokozódásából keletkezik. Semmi más kálvinista, predesztinacionánál. Persze, modernizált formában. Eszerint nincs is egyéni érdem és egyéni érték!...

Minden a külső kedvező viszonyok szerencsés találkozásától függ. A kedvező sejttestecek fizikai egyesülése nagytehetséget (tudóst, művészt, hadvezért) a heterogén sejtek elegyüléséből a gonoszság a bűn szülemlik. Tehát nincs is bűnös voltaképpen! Mert a bűn a szervezeti fejlődés szükségképeni eredménye, legfelsőbb abnormalis fejlődésről lehet szó.

Ez a materialismus erkölestana!

Ami Jola, Gui Maupassant, Mende a szépirodalomban, Darwin Haechel a zoologiában, az Bain, Ribot, Felméri — sajnos — a pedagógiában.

Pedigha magában véve abszurdum a zoologikus elvnek az emberi eselékves terére való applikálása — úgy kétszeresen abszurd felfogás a fizikai öröklés elvét a lelki jelenségekre s magára a lélek miségre alkalmazni.

Lehetnek egyes családok, hol bizonyos készségek, testi ügyességek 2—3 nemzedéken körösztil észlelhetők. P. o. festők, zenészek, építők, a hol a külső technika a fő. De hogy az eszmék országában öröklés volna tapasztalható — ennek ellene mondanak a történelmi tények.

Rousseaunak haszontalan gyermekei voltak. Peralozzi sem bírt semmire menni gyermekeivel. Fedornak egyik fia hülye, a másik mint Nagy Péter uralkodói talentum. XIV. Lajosnak igénytelen fiai voltak. Cromvell fia simplex gazdalkodó. A nagy tehetségű Stuart Máriának igen korlátolt eszű fia van, míg a tanulatlan mulatónéknak Ramolini Lätitiának Napoleon a fia, Corvin János eselédjének pedig Martinuzzi, Gusztáv Adolf a protestantismus hőseként szerepel, leánya Krisztina katholizál. A bátor, szellemes,

okos IV. Henriknek, a fukar, félénk, ügyefogyott XIII. Lajos a fia, ki helyett Richelieu gondolkodik. Egy félbolond porosz királynak nagy eszü fia: II. Frigyes, a genialis Göthe, Schiller, Kant, Newton és más nagyírú férfiak fiából átlag emberek lettek.

A példákat végtelenül lehet szaporítani. — Mindez azonban csak arra szolgálna, hogy egy különben is evidens tény a szellemi és anyagi világ összeegyeztethetlenségét ilyes példákkal illusztráljuk.

Kár tehát éretlen, ki nem forrott physiologiai és phys. elvekkal tündökölni, veszedelmes különösen az elhamarkodott inductio, a részleges esetekből általános igazságokra való következtetés, kivált káros és veszedelmes annak a pedagógusnak reputációjára, a kit mint a magyar inductiv nevelés úttörőjének emleget egy irodalmi fractio.

A katolikus pedagogia vegye tudomásul ugyan ezt az irányt is, de óva intse egyházának fiait, leendő tanítóit és tanárait e pedagogiai darwinismus praktikus alkalmazásától. A lelki öröklés tana incompatibilis a kereszténység, tehát a keresztény kath. nevelés eszméjével, irányával.

Dr. Czirbusz Géza.

Az emberi lélek bölesészeti kérdése.

(Folyt. és vége.)

Most már a kérdés, ezen életjelek mikor mutatkoznak. Orvosi kijelentés szerint a conceptio a megfogánás pillanata, a tenyészeti élet hajnala és a működés lassu megindulása, mert nincs okunk azt mondani, hogy a két nemü mag egyesülése és alakulásra termetsége után, tétlenül maradjon; s valóban semmi nemü növekvést, semmi emelkedést a fejlődés felé nem árul sőt képtelenség is, ha valamely alakító erőt bele nem gondolunk; mert midőn itt alakulás, növekedésről szólunk, nem elég oda képzelnünk, hogy az anyai testből kiválás és egygyé való csoportosulás történik, mert itt szervezettek, itt a legremekebb strukturának készülnek alapjai, épülnek oszlopai, melyen nyugodni fog a művészetek leginkább megbámulható műve — az emberi test.

Ilyet pedig nem tudhatunk be akármilyen indokolatlan és ismeretlen erőnek; már pedig ilyennek tudnók be, ha vagy valamely megfajthatatlan, az anyától, vagy apától örökölt erőt állítunk oda, mint működő és a még kevésbé szilárd részekből álló testet alakító erőt; vagy magából a szóban levő anyagból kell feltámasztanunk és activitásba szólitannunk egy titkos erőt. Egyiket sem tehetjük.

Azon erőt, mely az atyától elvált magi elembe van — az benn van említett anyagban, azt nem az atyától kapta; az atya szolgáltatja egy és főbb részét, az az erőt, miről itt szó lehet — kívülről nyújtatik az anyagnak. Sz. T. a dolog

megvilágítására a dobó példáját veszi fel, s ebből mutatja ki, mint igen találó hasonlatból azt, hogy az erőt nem hozhatja magával az anyag az atyától — a szülőktől. A hasonlat alkalmazása következő: valamint a dobónak a köbe fektetett erejénél fogva a kő halad az említett erő felemésztéig, ép azért, mert kívülről nyerte ezen erőt: úgy az embryo is, ha az atyától nyerné az életerőt, ez csak addig tartana míg az erő mennyiségével az embryo tenyészeti munkája arányba nem lépnék, s a mihelyt ez beáll azonnal kifogyott az erő-készlet is s ezzel együtt az élet is. „Virtus, quae est in semine a patre, est virtus permanens ab interinseco, non influens ab extrinseco, sicut virtus moventis, quae est in projectis.“ Hogy ezen erő alatt Sz. Tamás a lelket érti, bizonyítják későbbi sorai: „illa virtus habet rationem animae.“

Ezekből tehát könnyen levonhatjuk azt, hogy az embryo semmi nemü életető erőt nem örököl az anyától, sem apától, hanem csak az anyagot; továbbá azt is, hogy az embryo korán élni kezd, mert tétlenségre nem vagyunk hajlandók egy hónapot, vagy egy hetet, sőt még napokat sem engedni, olyan tétlenségre, hol a természet czél nélkül szünetelne. Már pedig ily tétlenség volna, ha a semen utriusque parentis egyesülése és termékenységre képes volta után is nem kezdene a kijelölt módon alakulni és önmagában rendezkedni; (Lib Metph. lél. 294. l.) A szülők egészen azon határig működnek, midőn a test a maga állagi alakját t. i. az eszes lelket követeli; és e ponton mely a szülők működésének netovábbját képezi segélyül jő az istenerő, hozzá adván azt, a mit más annak megadni nem volt képes, az alakulás és rendezkedés pedig a conceptio után megindul.

Alakulni és rendezkedni, alakító erő nélkül, nem tud az anyag, mert a működési feltétel nincs meg; tehát ha elfogadjuk, hogy kezd fejlődni ezen alakulás által, el kell fogadnunk azt is, hogy ez csak a lélek segítségével, befolyásával történik, ha csak valóságos eredményt nem állítunk fel az ok tagadásával. Tehát a lélek hozzácsatoltatik a conceptio után nem sokkal.

Nem támaszthatunk fel az anyagból semmiféle titkos erőt, s nem szólíthatjuk az activitas terére. Az ilyen titkos erő, melynek határozott eredményt tulajdonítunk, nem egyéb szóhalmozásból, mely logikailag az alany nem ismerése; ontologialag soha ki nem magyarázható tünemények és életfolyamatok forrása.

Ilyent nem ismerhetünk az alkotmányok diszénél, az embernek kimagyarázásánál.

Meg kell tehát maradnunk előbbi kijelentésünknel, mely szerént a testben mihelyt az életfolyamat megindul — legyen ez tenyészeti, érzéki vagy bármily — ott a léleknek meg kell jelennie; és pedig e folyamatot megelőzőleg, mert az oknak — causa operans — előbb kell léteznie és működnie mielőtt az eredmény létesülne.

A jelen kérdésben pedig az eredmény az életfolyamat, a tenyészeti élet lassu megindulása; ok pedig a lélek. Ebből tehát láthatni, mily korán meg kell jelennie a léleknek.

Az orvosok e kérdésben úgy nyilatkoznak, hogy következtetve a kellőleg praeparált anyag életjeleiből, mely a conceptio után azonnal mutatkozik — jelen kell lennie a léleknek a két nemimag egyesülése után, ha ezekben a vegyi folyamat megindítására fogékonyaság van. Ezen fogékony-

ság pedig ép, egészséges szülőknél meg van, kiknek testi constructioja mindazon szükséges kellékekkel és feltételekkel fel van ruházva, melyek a faj fentartásához megkívánhatnak.

Ime ezekben véltem hozzászólni az emeri lélek bölcsészeti kérdéséhez; ámbár nem kizárólag, de ezt teljesen elégségesnek tartom nagyra becsült E . . . ellenfelemmel szemben, kinek homályait szellemi téren, ha sikerült bár negyed-részben eloszlatni, munkám és fáradságom teljesen jutalmazva van.

* * *

Hitem s felfogásom szerint talán mindazon kérdésekre és vita pontokra feleltem, melyekre felszólított; ha pedig volna olyan is, mely figyelmet kikerülte, a legmélyebb tisztelettel kérem, ne késsék emlékembe hozni, s sietni fogok ezen erkölcsi kötelességemet is az általa jelölt nyilvános téren leróni; még pedig e lap becses hasábjain, ha a Főtisztelendő szerkesztőség még más alkalommal is lesz szíves ily száraz, de magasztos, ily nehéz, de legfőbb kérdés bölcsészeti megvitatására — megnyitni becses lapját.

Az elszámolt kérdésekre pedig, melyeket megbeszélni nem tudunk az idő és körülmények kedvezőtlensége miatt pl. a lélek jelenléte a testben, elválása, helyzete a testtől való elválása után, a test feltámadásának lehetősége, utolsó ítélet, az öngyilkos nem mindig örült állapotban vetemedik a természetjogellenes tényre, és végre az örültség nem a szellemben van — nemsokára válaszolni fogok és pedig a jelzett módon bölcsészeti alapon. Mindazonáltal egy kis türelmet kérek, mert az említett tételek alapos feldolgozása mindenestre időt kívának.

Mielőtt búcsút vennék nemes lelkű ellenfelemtől, még csak egyet! — Mélyen tisztelt E Úr! Kant, Schopenhauer és Büchler soha sem lesznek képesek fájó sebeit begyógyítani, mert a keservesen megcsalt emberiségnek ezek oly orvosai, kik sebet operálván, a halál jéghideg mérgének vájnak gyászos üreget, melyre az örök fájdalom sötét éjele borul rá, s a melybe a jajkiáltások bánatos harangjai kísérik az ész-halottját; vesztve szíve forró melegét, vesztve lelke rendeltetését.

Megnyugvást keresők az ész számára, hajsuk bágyadt fejünket a scholasztica szívesen átölelő karjaiba; itt a szív hevét — ha a sirok elfödik is, de a lelket Isten őrzi szép hazájában. Két cherub építette a scholasztica magas oszlopait, kiket a gyenge szem a századok hajnalán nem ismert fel; fényű azonban át fog világítani az évmilliárdok sötét korszakaiban élő szívekbe is, hirdetve értelmi lángjuk hatalmával és varázsával, hogy mécseseiket a világ-örök kormányzó gyújtotta meg, ezek Aristoteles és Sz. Tamás.

Ezek után fogadjá E Úr forró üdvözetemet a viszontlátásig.

Karácsony József

Az elemi iskolai házi feladványok jelentőségéről, tekintve azoknak nevelési oldalát.

(Folytatás és vége).

Még csak egy lényeges dologról kívánok, bár nagyon röviden, megemlékezni.

A tanítóknak egyik legnehezebb de egyuttal, legfontosabb

feladatai közé tartozik a tanulók írásbeli feladványainak kijavítása. Ha azonban azt akarjuk, hogy az írásbeli feladványok által kitűzött magas cél minden tekintetben elérjük, akkor alá kell magunkat eme fáradságosnak látszó herculesi munkának is vetnünk.

Ha nehéz a munka s ha tanítványainknak füzeteit véres harcztérre kell átváltoztatnunk, akkor Uhlандnak szavai nagyon is találók reánk nézve, midőn mondja:

„Denn was er sinnt, ist Schrecken,

Und was er blickt, ist Wut,

Und was er spricht, ist Geißel,

Und was er schreibt, ist Blut.“

A feladványok javítása különféle képen történhetik. Sok tanító az iskolában végzi el a javítást, midőn írás közben padról-padra jár az egyes tanulókhoz; az ejtett hibákat a tanulókkal mindjárt ott helyben megbeszéli s ironjával azonnal kijavítja vagy javíttatja. A javításnak ezen nemét, különösen a két alsó osztályban, határozottan célszerűnek tartom, mert először a tanuló az imént ejtett helyesírás, szótani avagy irátpontozási hiba fölött azonnal felvilágosítást nyer és a helyes szofysionomia szemeibe táru, másodsor pedig azon körülmény, hogy miután a tanító ellenőrzése lépten-nyomon követi a tanulót, ötlet nagyobb szorgalomra és éberebb figyelemre serkenti.

Más tanítók előnyösebbnek tartják a javítást saját lakásokban eszközölni, a hibákat piros tintával aláhúzni és a füzeteknek visszaadása alkalmával, azokat megbeszélik a tanulókkal és az illetőkkel ki is javíttatják.

Nemelyek először tisztátalan füzetbe íratják a feladványokat, ezeket a tanító a tanulók között kieserlélteti; mindenik tanuló megjelöli a hibákat, ezután a füzetek visszakerülnek tulajdonosukhoz, a megjelölt hibás helyek újból megbeszéltetnek, kijavíttatnak s ezután haza viszi a füzeteket a tanító, figyelmesen elolvassa és az ott hagyott hibákat újra megjelöli és ismételtén (harmadszor) megbeszéli a tanulókkal s azután tisztába íratja. Ezen tiszta füzeteket természetesen újra meg újra át kell vizsgálni, a legutolsó hibát is megjelölni és kijavíttatni, tehát a tanítónak két-söt négyszeres munkával kell ezen utóbbi javítási eljárással küzdenie. De különben is óvakodnunk kell az ugynevezett tiszta és tisztátalan elnevezésektől, mert bármikor és bármit írjon is a tanuló, annak mindig tisztának s esmosnak kell lennie. Hogy mily ferde elnevezések ezek, kitérnék már abból is, hogy egy tanítónőképezdei növendék a jegyzetszerint tanított erkölestant magában foglaló füzetet, hogy többiekől könnyen felismerhessen, ilyen felirattal látott el: „Tisztátalan erkölestant N. N. tiszteletes úrtól előadva.“

A tanító e szerint javíthat egyedül, javíttathat a tanulókkal együtt. Mindegyik eljárásnak meg vannak a maga előnyei és hátrányai. Az előnyököt vonja le ki-ki mindenikből s alkalmazza minden alkalommal tapintatosan.

Felsőbb pl. 5—6 osztályokban célszerű a hibákra az illető szóról alkalmazott jel által a tanulók figyelmét felhívni. Milyenek legyenek ezen jelek, erre nézve célszerűség és ízlés határozzanak.

Minél kisebbek a tanulók, annál nagyobb praecisítással kell a hibás helyeken ezen jeleket alkalmazni, mely jelek a különböző tanítóknál nagyon váltakoznak, miután a hibák is

különböző természetűek. Nagyobb tanulónál a hibás helyre való figyelmeztetés jelét lehet a füzet szélére (margójára) alkalmazni. Minél egyszerűbbek ezen jelek, annál kevésbé szenved alkalmazásuk által tisztaságra és esinosságra nézve a füzet.

A példa ragadós jöbän ugmint rosszban. Ha az írásbeli feladványok belső tartalmára és külső alakjára nem sajnáljuk a fáradságot, ekkor a tanulók és szülők látva, hogy mily nagy gonddal és szorgalommal végezzük a javítás és ellenőrzés munkáját, bizonyosan ök is követni fogják munkánkat, mert én erősen azon meggyőződésben voltam és vagyok, hogy épen a tanulók írásbeli feladványaival járó nehézség és utánjárás szüli a tanítóknak is az e kérdés feletti véleménykülönbséget. Nagy szóval hangoztatjuk, hogy: „Mens sana in corpore sano.“ Több szabad időt követelünk a játszásra, holott helységünk nyílt terein és utcaim lépten-nyomon játszódozó vagy tekerő tanítványainkkal találkozunk, kiknek nagy része 4—8 sorból álló emlézésre felhagyott versecskét avagy katékizmust és bibliát sem tanulja meg. Ezen tanulónak szülei bezzeg nem panaszkodnak az iskolának túlterheltesé felöl, hanem ellenkezőleg azt hangoztatják, hogy a mai iskola mitsem mivel. Szeretjük frázis gyanánt hangsúlyozni, hogy a gyermekek minél többet játszdjanak, s valljon hányan vesznek közülünk részt ezen játszásban, melyben hatványozottan érvényesíthetők nevelői feladatunkat s tanítványaink bensőbb barátjaivá válva, jótékonyabban befolyásolhatók azoknak kedélyét is.

Szerény értekezésem bevezetésében az idő kimértiségre hivatkozva, nem akarok magammal következetlen lenni. Tudom, hogy a tárgy fontosságát tekintve, még igen sokat lehetne mondani, de másfelöl azt hiszem, hogy midön a tanítás alapfeltételeivel hoztam kapcsolatba az írásbeli házi, szóval magándolgozatok kérdését, azzal annak szükségességét eléggé indokoltam. A részletesebb miként:öl más alkalommal többet is, addig is azonban resumázuk az elmondottakat a következőkben:

1. Ha az iskola, hallgatva a haladó kor követelményeire a tanulónak munkaerejét kissé magasabbra feszíti, akkor ez által csakis magának a kornak áll szolgálatában és igyekszik a kor követelményeinek megfelelni, miért is az írásbeli feladványokat nem küszöböli ki az elemi iskolából, hanem azokra kiváló gondot fordít.

2. Azért jól meggondolandó, hogy azon általános panaszok, melyek a tanulók túlterhelésére, az iskola sokféle tantárgyaira stb. lépten-nyomon hangoztatnak, vajjon nem állanak-e a kor szellemével ellenmondásban: s ha ez így van megengedné-e a kornak felvitágosodottságával járó oly magasra fejlődött üzleti élet az írásbeli dolgozatoknak csak felületes ápolását már az elemi iskolában is.

3. Az írásbeli feladványok mindig a tanulók értelmi fejlettségéhez mérten legyenek alkalmazva.

4. A tanulók értelmi fejlettségéhez akkor vannak viszonyítva, ha szorosan az átvett és feldolgozott tananyag keretében mozognak, miután ezek ugy sem egyebek, mint practicus következményei annak, a mit theoria nyújtott.

5. Az írásbeli feladványok ne szorítkozzanak csak a nyelvtanításra, hanem legyenek azok lehetőségig az összes többi tantárgyakkal is összekötve.

6. Ne adjunk tulságosan sok írásbeli feladványt fel, mert ezek akadályoznak a tanulót a szükséges pibeásban s esetleg öket könnyelműekké és felületessé tennék.

7. Szigoruan követeljük meg, hogy a feladvány minden tanuló által megoldassék, s a házi feladványt talán a szülőknek viszonyai miatt nem lehetett elkészíteni, készíttessük el azt tanítás után az iskolában.

8. Hanyagul irt feladványokat soha se fogadjunk el, hanem irassuk le azokat újra meg újra.

9. Az írásbeli feladványokat olvassuk át lelkiismeretesen, vagy hallgasuk meg felolvastatásuk alkalmával s vessük azokat javításnak alá.

10. A feladványoknak javítása váljék lehetőségig az egész osztálynak hasznára.

11. Adjunk a tanulónak alkalmat arra, hogy maga keresse föl a hibákat s maga javítsa azokat.

12. A javítást azon helyen kell alkalmazni, a hol a hiba van, nehogy a helytelen szó vagy mondatképzés ott maradjon.

13. Czélszerű a hibák megjelölésére bizonyos egyszerű jeleket alkalmazni.

14. A tanító mindig győződjék meg arról, hogy vajjon helyesen javítottak-e a tanulók.

15. A külalak tisztaságára és esinosságra is fordítsunk kellő gondot.

A méh és a légy.

(Mese.)

*Egyszer a légy bosszankodva
A méhnek ily szökat monda:
„Te hízalgö, csuszö-mászö,
Egész télen ingyen álvö!
Lám én télen is kisérem,
Az embert, és mi a bérem?
Ha rászállök, simogatom,
Reám mordül, kerget vakon.
Ha te szállasz a kezére,
Akár a becses képére,
Kegyesen tür, várja szinte,
Hogy érje még a szerencse.
Ha köpüdböl kirohantök
Ágra szálltök, lögni rajtök,
Szépen leszed és hord vissza,
Hol vár, véd a kis kalitka,
Hol mindég les, mindég öriz,
Hogy ne bántson bogár, szél, víz.
Télre készit meleggyat,*

*Házadban körülutakargat,
S hogy ne vessz el, drága pára!
Élelmet is nyujt raktára.
Engem nyáron is kikerges,
Télen sem ad lakni helyet.
S ha a szuga húzom magam,
Felkutat és kiver onnan.“*

*Erre a méh csak ezt mondta:
„Miért tesz így, azt ő tudja.
De annyit mégis jól látok:
Te csak lebszelsz, én használok.
Izes lépem kedvelt nálok.
Ételét én édesítem,
Példámmal én lelkesítem“... .*

* * *

*A munkának mindég meg van bére.
S megvetéssel nézünk a henyére.*

PÁL A.

Gyöngyökké vált könnyek.

Egy német főúr elhatározván magában, hogy követni fogja a Szentföld felszabeditására indult fejedelmeket, megfuvatta a harezra szólító harsouákat birtokáin. Összegyűlvén hű béresei közül ötvenen, fölfegyverezte őket, hogy a sara-czénok ellen menjenek. Elutazása napján százszor is megcsókolt a ifjú feleségét s ujdonszülött gyermekét és Istennek ajánlván őket a kereszties hadba indult, követvén zászlóját.

De az első itközetben cselnek esett áldozatul, elfogattott a hitetlenektől, a kik nyomorultul bántak vele. És a szultán oly hallatlan összeget követelt váltságdíja fejében, a melyet akkor sem teremthettek volna elő, ha három város negyed zsidáját minden vagyonától megkopasztották volna.

Egy évi határidőt engedtek a kiszabott váltságdíj el-küldésére.

De a nemes főúr, ki nem volt valami gazdag, keresztényileg megadta magát a halálnak.

Követet is küldött feleségéhez, hogy neki bucsúját megvigye s tudósítván őt haláláról, így szólott:

„Isten akarta; legyen meg ez ő akarata! Vigasztald magad, erényes hitvestársam s gondold rám oly sok évig a meddig csak birsz.

„Csókold meg fiamat helyettem is; és ha megnő s erős lesz, adj kardot a kezébe. Jöjjön a sztföldre, harczoljon az Istenért — és boszulja meg apját.

„Küldök neked, kedves feleségem, egy darabot az igazi keresztből s egy olajágot az olajfák hegyéről, hol a mi Urunk utolsó éjszakáját töltötte.“

Épen abban az időben, midőn a grófné megkapta a levelet, tűz pusztította el a kastélyt; az esztendő terméketlen maradt; nagy nyomorúság uralkodott az országban. És a szegény grófné majdnem oly szegény volt, mint a marhapásztor, ki legelni hajtotta a marhákat is.

De a nemes lelkű nőnek nagy volt a bátorsága s így szólott magában:

„Ha uramnak meg kell halnia, haljon meg karjaim között és áldja meg örökösét, a kinek fájdalom nem lesz más öröksége, mint derék apjának dicsősége.

És karjaiba bevén gyermekét, a grófné elindult Palesztinába.

Oda pedig el nem ért volna védszentje nélkül, ki leszállott az égből, hogy kísérje zarándok útján.

Megérkezett a hitetlenek táborába épen azon a napon, mely a váltságdíj megadásának határnapja vala.

De a szultán, látván, hogy ő maga is rongyos, meg nem is hozott semmit, azt sem engedte meg, hogy láthassa férjét és elrendelte, hogy másnap kora hajnalban kivégezzék.

Az éjszaka folyamában azonban a grófnének látomása volt.

Megjelent előtte védszentje Szent Margit, az, ki a démont legyőzte.

Egy háromszoros gyöngyfűzért tartott kezében, sokkal nagyobb szemekkel, mint a milyeneket a szent atya tiarájában látni.

És így szólott a grófnéhoz:

„Isten az én Uram, ki teremtette a világot s uralkodik a mindenség fölött, látta fájdalmad őszinteségedt és segélyed-re küldött engemet. És a Szűz, Jézusnak anyja, a kiért a te férjed fogságban szenved, így szólott: „Eredj, járj gyorsan.“

„Oly kincset hozok neked, a mellyel megvásárolhatod a grót szabadságát.

„Ime e gyöngyfűzér, ritkább és szebb, mint a mely a tenger mélyen terem, hol a királyok rabszolgákkal kerestetik, kik ügyesen úsznak a hullámokban és nem félnek a czápáktól.

„Ezt a nyakéket szent Ilyés készítette, ki jó barátom s, a Paradicsom aranyművese, s teljes lelkéből dolgozott rajta.“

A gyöngyöket ajtosságból és hitvesi és keresztényi bátorságból szedte.

Ezek azok a könnyek, melyeket hullatál fájdalmas zarándoklásod alatt, felszedtem azokat, nyomodban járván egyenkint az Isten meghagyásából és átváltoztattam azzá, a a minek látod.

És egy év múlva a keresztény főúr, birtokaira való visszatérte után, újra felépítette kastélyát, melyben szent Margitnak az ő hűséges felesége védszentjének tiszteletére kápolnát emeltetett.

Franziából H. Murger után: F. A.

— A vallásoktatás óra- és tanterve, vagyis vallásoktatási mizeriák Szászvároson. Engedje meg a M. tisztelt Szerkesztő ur! hogy midőn úton-utfélen mindenki a „vallásos nevelést“ hangsúlyozza, becses lapjában

a szásvárosi vallás-oktatási óra- és tantervet — nyilvánosságra bocsássam. — Nem akarok e ezimen valami pedagógiai értekezletet írni a vallás oktatásról — hisz azt amugy is eleget irnak. —

Czélom egyedül megmutatni ez óra és tanterv elkészítésének az itteni viszonyok közti teljes lehetetlenséget s egy-szersmind azok jó akaratu utmutatását — kik az alább elő-sorolandó körülmények közt — eredményhez vezető óra és tanterv elkészítéséhez talán tudnának útát és módot felfedezni — a jó ügy érdekében kikérni.

A dolog így áll.

Szásvároson minden vallás felekezetet képviselve levén, mindeniknek külön iskolája is van. Ez a sok iskola pedig a mint már tapasztalatból is tudjuk — alkalmat ad aztán a szülőknek a válogatásra, hogy gyermekeiket egyik vagy másik iskolába taníttassák, nem tekintve a vallásra — abban az iskolába ugyanis, a melyeknek mesteréhez t. i. tanító-mesteréhez inkább vonzódnak. — Innen előáll azután az a czifra nyomorúság, hogy a hitoktatónak 3—4 iskolából kell össze várnai a gyermekeket hogy heti 2 órában a 4. el. oszt. 50—60 növendékét 10 órától 11-ig, mikor szellemileg s testileg is ki vannak fáradva egy rövid óra alatt a vallás alap-igazságaira oktassa. Ez az elemi isk. hitoktatása — tehát heti 2 óra 4 csoportnak az elemi kis káté — s a biblia ó-és új-szövegségi részének megtanítására.

Sokkal nehezebb és szánandóbb azonban ennél a ev. ref. gymnáziumba járó mintegy 40 róm. kath. ifjunak vallás-oktatása. — Ezek 2 csoportban az algymnázium külön, a fel külön heti egy órán 11-től 12-ig jönnek megerősödni a soha meg nem tanult vallási ismeretekben. — Már nem csak kifáradva, hanem tönkre vannak menve a sok realis tárgy megemésztésétől s ekkor osztályonként legjobb esetben $\frac{1}{4}$ óra alatt — egyh. történelem, erkölestan s ministeriumokkal teljes dogma tanulására vagy megértésére birni nem teljes lehetlenség-e? Bizonyára az. — Így tehát nem esoda ha a fel-tálat eldeledek — mert nagyon ritka eset, hogy a fáradt ember jó étvágygal falatozzék, még ha *ige* is az eledel, a fálban maradnak. — Hogy pedig ott maradjanak ezt elő-segíti még ezer és ezer körülmény. —

Első — a tankönyv — a mi a hit-oktató minden biztatása mellett is eltart decemberig — mert a Minerva tulajdonos nem igen bizik a r. kath. tankönyvek kelendőségében s nem hozat — a hitoktató pedig minek utána naponként 6 és $\frac{1}{2}$ krajczár tiszta jövedelme van s az is azért mert esetleg a szegénység titulására felszentelték volt — s így minden vasárnap szerzhethet 50 krajczárt legjobb akarat mellett sem hozathatja meg, mit lehet másti tenni? mint várnai kell a míg az ifjak jóakarattól megszerzik. E pedig az idén sikerült decz. elején s így megkezdődött a rendes haladás is. — De mit beszélék? nem a haladás, hanem az örökös megállapodás — hisz decz. ben csoportonként csak 2 óra maradt s azzal elrepült a szorgalmi időnek legszaporább része s nem esoda, ha év végén bekövetkezik az a szerenesétlenség, a mi a földműves gazdával aratáskor — ha ősszel nem veteti.

Második — Isten mentsen, nem panaszképp mondom, a sok szünidő — melyek a még hozzá járuló egyh. ünnepekkel annyira redukálják még a hátralevő óraszámot is, hogy egy-egy csoport összes órái maximuma éppen 20-at, egy osz-

tály pedig 5-öt tesz ki egész éven át. — Az összes iskolák óra terve, melyet annyiszor sürgetnek s melynek pontos betartására egy kisebb fizetés nélküli számfeletti hitoktató okvetlen szükséges, Szásvároson a következő:

A gymn. 4 felső osztálynak heti 1 óra osztályonként $\frac{1}{4}$. A gymn. 4 alsó osztályának heti 1 óra osztályonként $\frac{1}{4}$. Az elemi iskolánál összesen 2 óra. A német ajkuaknak külön 2 óra. Az állami leányiskolánál összesen 3 óra. Összes óraszám 9. —

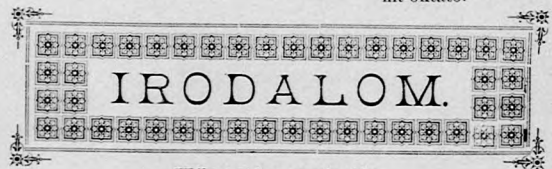
A mi a tantervet illeti azt nem ily könnyű összepékelni. Ezen órarend nyilvántételben is czélom mint már említém egyedül az, ha kerülne valaki, ki főképp a gymnáziumba járó ifjakra nézve — mert azt hiszem 40 szép reményű róm. kath. ifju ép napjainkban, ha nem akarunk igazat adni a debreczeni vice-predikátor — advent első vasárnapján hirdett szavainak, megérdemli, hogy egy tisztb. számfeletti díjtalan hitoktatón kívül más is gondolkozzék a vallásos nevelésekről, megtudná mutatni az útát és módat mikép lehet a gymura előirt vallási tananyagot ily viszonyok között és ennyi idő alatt leg-alább részben eredménnyel feldolgozni. — Ilyen pedagogus alig ha akad. — Adja Isten akadjon mert hiszem nem csak itt, hanem más hasonló helyeken is áldani fogják a percztől kezdve, melyben tantervét közzéteszi. — Ha Kolombusnak Amerika felfedezéséért a San-Salvatori királyi palást volt jutalma — akkor a szerenesés főnek azon kath. ifjak örök hálája lesz jutalma, kik nem kényszerülnek ezután a 4-ik elemi iskolát végzett gyermek vallás ismereteinél kevesebb ismerettel érettségelni a vallási tudományokból. —

Már pedig bizonyos, hogy így érettségelték évről évre a róm. kath. ifjak — mióta — „sorte favente“ — mint az ev. ref. Collégium homlokzatára vésett felirat hirdeti, megnyilt az intézet. — Hogy ennyi ifjunak éveken át minden vallás ismeret nélküli világba bocsatásáért s a szabad kömi-ves talaj íyetén — habár akaraton kívüli munkálásáért — vajjon elég mentség lessz-e egykor a néma hallgatás? Az más kérdés.

Annai azonban bizonyos, hogy a mint volt a multban úgy lessz a jövőben is mindaddig, míg az év végi vizsgák — a tanulók szorgalmának rovására szokás-szerűleg mellöz-tetnek, míg elég munka idő s munka kedvvel ellátott hit-oktatót alkalmaznak — mert a pusztá lelkesedés nem véd meg senkit a tél hidegétől még ha szerzetes is, hisz itt sínes örök tavasz.

Ha valaha — (vajha ne kellene 4 ezer évig sohajtani e boldog „valaha“ után) meg lessz adva a munkaidő és munkakedv — akkor bizonyára a szásvárosi hitoktatónak is sikerül — több órászámmal oly alkalmas tantervet kieszelni, melyet hivatalos helyre is be lehet küldeni.

P. Bálinth Agoston.
hit-oktató.

Könyvismertetés.

„Magyar irónök albuma. A magyar irónök műveiből összeállította és kiadta Harmath Lujza. E könyv tiszta

jövedelme az E. M. K. t.-nél lesz letéve, hogy ott mint a magyar írók alapítványa kezeltesék. Budapest 1890. Légrady testv. 356 l. Ara 1 frt 50 kr., diszkötésben 3 frt.“

Ha jól emlékszem, Jókai adja valamelyik kisebb beszélyében egy okoskodó lengyel paraszt szájába a következő mondókat: Az asszony süssön, főzzön, varrjon, vasaljon, viselje gondját a gyerekeknek és barmoknak s . . . üljön ott-honn Mert kérem alásson, milyest az asszony tudákoskodni vagy épen politizálni kezd, ott már nagy a baj. Vagy ha már épen tudományos akar lenni, megmondom, hogy mit tudjon. Tudjon az archaológiából annyit, hogy megbecsülje nagyanyjának szélesráfú krinolinját, — a botanikából ismerje azon növényeket, gyümölcsöket és gombákat, melyekkel táplálkozunk, — a geográfiából pontosan tudja, hogy mikor van a szomszéd falubansokadalom, — a kémiából értsen annyit, mennyi a véres, májos, kolbász stb. elkészítéséhez szükséges, — a mineralogiából elég tudnia, hogy nem minden arany, a mi fémlik, — a pénzügyi tudományokból bőven elég, hogy tudja, hogy két susták még nem egy hatos, — a zoológiából pedig, hogy a kotlós tojás nem jó rátojának, olvasni tudjon az újján, írni tudjon a röváson . . . ez egy asszonynak bőven elég. Ha többet akar tudni, akkor . . . menjen instálom . . . barátinak, mert jó asszony már nem lehet . . . ki sokat tud.

Az a szegény lengyel paraszt, ki kétségkívül nagyban perhorreskálta a nő-emancipációnak még legkezdetlegesebb stadiumát is, ugyanesak nagyot nézne, ha Harmath Lujza fentjelzett könyve valahogy szeme elé kerülne. 47 nő irt abba többnyire sikerült műveket. Hát már így megromlott a világ? kiáltana fel s visszaszádné sírjába. . .

Igazán, uagyon szép és lélekelelő, ha a nő is felhasználja embertársainak javára és üdvére azon talentumot, melyet a mennyei Gazda reábizott. A férfi-író az ész kapuin döngtet, a nő-író a szív ajtaján zörget s bizonyos az, hogy a szív bamarább meghódol, mint a ridegen számítógató ész. A nőknek kezébe sokkal hatalmasab fegyvert adott az Ur, mint a férfiaknak. Jól mondja Segur: „Les hommes font les lois, Les femmes font les moeurs.“ „A férfiak csinálták a törvényeket, a nők csinálták az erkölcsöket.“ S ha penna is kerül a nő kezébe, itt is mindig szívből ír, mely szív minden jó nőben az erényeknek kincses kamrája.

Harmath Lujzának — midőn könyve kiadását tervezte, — két cél lebegett szeme előtt. Először: hogy bemutassa a világnak a magyar írókat, mint életképes munkásait az irodalomnak — habár az írók nincsenek is egytől-egyig művében repraesentálva s másodsor: „hogy szeretett pályatársaimmal, együttes erővel, együttes küzdelemmel előmozditsunk egy szent és nemes célt, melyet minden igaz magyar szíven hordoz“. Lelkes szavak, szép feladat!

Mint már említett, ezen anthologia-szerű könyvben 47 magyar író nő van bemutatva. Nehányat már ismertünk irodalmi működésükből: a többit mint már kollegáinkat szives üdvözléttel fogadjuk Harmath Lujza hivatalos bemutatása után.

Elbeszélések, rajzok, gondolatok, költemények stb. vannak a műben. Sok szép, sok jó van azokban elmondva. Teljesen új semmi sincs, mert hát semmi új az ég alatt, — de a női gondolkodás- és érzésmód legalább is egy szép, új kerettel veszi körül a már talán százszor is látott képet. És ez

is érdem. Ha választanom kellene, melyik a legjobb mű sa az én elismerésemre — habár keveset érhet! — melyiket tartom méltónak, bizony zavarba jönnék. Bajos meghatározni, hogy „rózsa, szegfű, tulipán . . . melyik a legszebb leány“ — mint a nóta mondja . . . node hagyjuk ezt. Nagyobbára mind jők, mind szépek.

Amde a harmóniát néhány fals hang megzavarta, a sok szép virág közt néhány dudva is felütötte veszedelmesen „zöld“ fejceskáját. Wohl Janka ismert íróknak az ő „nyílt leveleiben Harmath Lujzához“ olyan racionalistikus felfogással és tönusban ír, hogy egyetemi profeszornak is díszére válnék. Minden bővebb kommentár nélkül ide írom szavait: „Morrison, a nemrég elhunyt angol író, „Az emberiség szolgálata“ című s nagy port felvert művében, a jövődéli vallást tisztán az emberiség tisztelétére alapítja. Szerínie, az emberben lakó istent, az isteni szikrát kell élesztieni és nagygyá nevelni. A ki önmagát nemesíti, e vallás méltó követője; a ki mások nemesítésén fáradozik, e vallás apostola. Mi mindnyájan lehetünk ilyen apostolok stb.“ (A Jókai lengyel parasztja erre mit mondana?)

Balogh Irma „A becsület“ cz. elbeszélésében furesa fogalommal bír a becsületről; erősen megérzik, hogy a manapság divatos regényekből gyűjtögeti a becsületről való fogalmait. Az elbeszélés embrióban ez: Özv. Lósy Lászlóné, egy buzgó vallásos nő halálos ágyaihoz hívja Tibor és László fiait, megáldja őket s a, kisebb fiúnak Lászlónak gondjára bizza bátyját Tibort, mivel ez gyenge, amaz meg fiatalabb ugyan, de erősebb. „Vigyázz becsületére — szól a haldokló anya — mely a tied is . . . A Lósy név . . .“ Mindkét fiu a pesti egyetemre megy, Tibor jogásznak, László meg medicusnak. Tibor éjjel-nappal dorbézol, László szorgalmasan tanul és ellenőri Tibort, kivel — ez utóbbi kívánsága folytán — nem laknak egy szálláson. Tibor párbajozik, veszélyes sebet kap, László gonddal ápolja, megmenti ugyan a testi életnek, de erkölcsi viselkedése csak a régi, megszokott marad. Egy ízben Tibornak 800 frtot ad becsületbeli kártyaadósság kifizetése végett. László diplomát kap, egy tanítóóvel jegyben jár s csakhamar kinevezik N . . . -be főörvösnak. El is utazik. Nehány hó mulva sírgönyt kap Tibótól, melyben 200 frtot kér. Lejő Pestre s Tibort nem kapva lakásán forrón szeretett menyasszonyához hajt; benyit Mari szobájába — s „Ah! — nyögött föl tompán s szeméihez kapva oda dőlt az ajtófélfához. Tibor menyasszonya mellett igen bizalmas helyzetben találta . . .“ A jeggyűrűt menyasszonya lábai elé dolja s ott hagyja őket. „És mikor a szabad levegőn kissé fölcsudott, nem menyasszonya jutott eszébe, de édes anyja“. Visszatért N . . . -be s Tibor dolgairól — ki nem-sokára megnősült (ösesének elesábitott menyasszonyával) egyik legjobb barátja által értesítette magát. Három év mulva barátja Pestre hívja, mert Tibor számadásai nincsenek rendben. Elmegy Tibor lakására — kinek neje két éves leánykáját hátra hagyva egy bankárral megszökött — s a deficit kifizetésére ajánlkozik. „Elég lesz 5000 forint?“ kérdi László. — „Kevés. Kérlek, hagyj el.“ — „15-000 forint?“ — „Kevés. Kérlek, ne kínozz. Te vagy minden szerencsétlenségemnek az oka.“ — „Én? . . .“ — Az az asszony, de te általad . . .“ — „Mennyire van szükséged? Kérdem még egyszer.“ — „60-000 frtra.“ — „60-000 forint?! . . . Annyival nem rendelkezem . . .“

Összes vagyonom 35-000 forint s még valami, a mi becsületedet megmenti. Zsebébe nyult s egy revolvert, melyet, ha utazott, mindig magánál hordott, tett az asztalra. „Mégfogadtam haldokló anyáknak, hogy vigyázni fogok becsületre; most már csak ez képes téged megmenteni! — s rámutatott a fényes revolverre.“ László végre elviszi a gyermeket, hogy Tiborral mi lesz, nem tudjuk, de valószínűleg öngyilkosságával „meg menti becsületét.“ Hát ez — kérem — helyes fogalom a becsületről? A becsületes László bátyjának az öngyilkosságot jelöli ki mint egyedüli és biztos eszközt a becsület megmentésére. A becsületről helyes fogalommal bíró László tehette ezt? S egy ily szörnyű bűnre való tanácsos és sürgetessel haldokló anyja végső kérését teljesítette? — A végkifejlet, a katastrofa nem helyes; ennek egyedüli oka az irónének a becsületről való téves nézete.

B. Büttner Lina is „Egy asszony gondolatai“ közt fucsákat mondogat. Így ír: Nagyon viaszos dolog azt követelni egy nyomorék koldustól, hogy istenfélő, ember-szerető, becsületes, hálás és minden más erényekkel ékeskedő legyen. . . Kinek jutna eszébe az utszéli fától, melyet vihar ledönt, isten elfeled, ember s barom szagat, por belep, — mégis azt kívánni, hogy legszebben viruljon s felséges gyümölcsöket teremjen? — A hasonlat nemesak hogy sántikál, de rossz is. Hogy miért? beláthatja mindenki. En csak a morális tanulságát vonom le az ily veszedelmes elvnek. Foszszák csak meg a koldusokat a hittől, majd megérezzük ennek hatását. Akkor B. Büttner Linának minden vagyona után, melyet a koldusok szociális túlkapásai ellen csak a hit véd meg — még a tintás kalamirását is elszednék, mely utóbbi körülmény nem okozna éppen pótolhatlan veszteséget irodalmunkra nézve t. i. akkor, ha ilyes elveket produkál. — Ugyanesek B. Büttner Lina írja egy más helyen: „A gög épp úgy ellenkezik az emberi méltósággal, mint az alázatossággal.“ Ejnye, ejnye . . . hát így állunk? S a gögnek ellentéte az alázatosság volna?! S aztán a vallás mit mond, az élet maga mit követel és éppen egy nőtől?! Fucsá . . .

De már tovább nem böngészek; — ugyis nagyon kevés van ily nevetni való e különben jó és szép könyvből. Ezen zöld, tehát éretlen dolgokat egyrészt kritikusai köteleességéből, másrészt a könyv kiadónője — ki irod. társulatunk rendes működő tagja — iránti tiszteletből kifolyólag mutattam be. Ne vegye ezt tőlem a t. kiadónő rossz néven. Kath. irod. társulatunk szent érdekekívánja ma már sürgősen követeli, hogy minden egyes tagja lelkesedéssel sorakozzék lobogója alá s küzdjön minden felmerülő tévely avagy gonoszság ellen. Én a Harmath Lujza könyvmentálalt néhány tévedésre rámutattam, mely néhány „tévedés“ — hiszem szintén csak tévedésből került be. A tévedések éle bizonyára el fog tompulni a t. olvasónők szilárd vallásosságán, — mit bizton remélve szives készséggel ajánljuk Harmath Lujza könyvét minden rangú és rendű olvasónők és olvasónőink figyelmébe és pártolásába.

Z. Á.

* „Zenevilág“ ezimel a múlt hó folyamán Sztójánovits Jenő szerkesztésében sdr. Ambrozovits Dezső főmunkatársága mellett, a fővárosban zenészet szakközlöny indult meg, melynek hetedik száma is már előttünk fekszik. Ez a szám is, épp úgy, mint a többi, rendkívül érdekes és változatos tartalommal lép a közönség elé. A lap hozza Zichy Géza gróf, a nemzeti színház és az opera új intendásának jól sikerült arcképét és életrajzát, hoz egy aktualis cikket az országos dalárszövetségről, az Egyházi zenéről, Berlioz Egy zeneművész életéből című szimfóniájának ismertetését, hoz egy tárczát Beethoven Holdvilág szonátájának eredetéről s ezen kívül számos apró közleményt. Ehhez a számhoz egy gyönyörű kiviteli zenemelléklet is van csatolva (egy részlet Sztójánovits Csárdás-balletjéből, melyet az operaházban óriási sikerrel adnak.) A „Zenevilág“, mely minden kedden jelenik meg, kiváló gondot fordít az aktualitásokra s mindig teljes tárgyilagossággal szól hozzá a fontosabb napi zenei kérdésekhez. Előfizetési árak: egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyed évre 1 frt 50 kr. Az előfizetések Budapestre, János-utca 7-ik szám küldendők. A jelesen szerkesztett s zenei életünkben lényegfontos lapot olvasónk figyelmébe ajánljuk.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Kanonoki installatio.** Nagyságos Pál István ezimzetes kanonok, igazgató tanácsi előadó, szentszéki tülök ünneplés beigtatása f. hó 7-én történt meg. Sokkal ismeretebb e lap t. olvasói előtt ő nagyságának ernyedetlen munkássága, mely előbb az előadói ritka állást, most pedig a kanonokságot szerzte meg neki, minthogy tölünk az új kanonok ur méltatását várná. Ezért tehát csakis azon szívből jövő jókívánatunknak adunk kifejezést, hogy az Isten ezen új kiténtetésében is halmazza el kegyeivel! Sokáig éljen!

— **Requiem.** Főmagasságu Simor János bitoros érsek, Magyarország hercegeprimása lelki tüdvéért Zetelakán f. hó 28-án ünneplés gyászmise tartott liberával.

— **Öszinte részvétellel** vettük a gyászhiert, T. Avedik Lukács erzsébetvárosi örm. szrt. plébános atyja: Avedik Kristóf f. hó 2-án jobblétre szenderült. R. i. p.

— **A Nagybojti beszédeket** a székesegyházban Vass Albert lyceumi és Zlamál Agost gymn. tanárok fogják tartani, és pedig V. A. péntekenként német nyelven e témáról: „Jézus ellenségei a szenvedés történetében“, Zl. A. magyar nyelven vasárnapokon: A t é k o z l ó f i u r ó l.

— **Az erdélyi róm. kath. irod. társulat pénztárába fizettek:** Miklós Albert, elf. 1890-re 4 frt. Bence Lajos, elf. 1890-re 4 frt. Jankó Antal, elf. 1890-re 4 frt. Száva Antal, ptg. 1890-re 5 frt. László József, ptg. 1890-re 5 frt. Bajna Ferencz, elf. 1890-re 4 frt. Lukacsfy Manó, ptg. 1890-re 2 frt 50 kr. Tódor István, rgt. 1891-re 2 frt. Kacza István, rgt. 1890-re 2 frt. Szabó József, elf. 1889-re 1 frt. 1890-re 1 frt. Mihálec József, ptg. 1890-re 5 frt. Minoriták Kolozsvárt, ptg. 1890-re 5 frt. (Folyt. köv.)

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: PAL ANTAL.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, KÓRÓDY PÉTER, VASS ALBERT, ZLAMAL AGOST.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. nyomdában Gyulafehérvárott.